TOERISME
VLAAMSE
ARDENNEN

JAARVERSLAG 2018

VOORWOORD

Eind 2018 zijn we opnieuw aan het einde gekomen van een legislatuur en heeft Toerisme Vlaamse Ardennen vzw er een derde termijn van 6 jaar opzitten of in totaal 18 jaar sinds de oprichting op 20 september 2000 in het stadhuis van Zottegem. Ook de toeristische werking van de vzw kan over deze periode mooi in 3 delen worden opgedeeld.

In de beginperiode lag het accent op de infrastructurele uitbouw met de realisatie van de provinciale wandel- en fietsroutes en lokale toeristische infokantoren en werd ook een aanzet gegeven voor het ontwikkelen van het fietsnetwerk Vlaamse Ardennen. Na die periode werd meer aandacht geschonken aan het vermarkten van de regio. Sinds het beleidsplan voor toerisme in de Vlaamse Ardennen 2009-2012 wordt de toeristische regio Vlaamse Ardennen in de markt gezet als Vlaanderens Mooiste Landschap. Elke marktstudie toonde immers aan dat het landschap dé motivatie is voor de toerist om een vakantie te boeken in de Vlaamse Ardennen. Ook qua naamsbekendheid behaalde de Vlaamse Ardennen als toeristische regio steeds de hoogste score. De Ronde van Vlaanderen, ook wel Vlaanderens Mooiste genoemd, was daar uiteraard niet vreemd aan.

De internationale uitstraling van de Ronde van Vlaanderen en van het wielertoerisme in Vlaanderen in het algemeen, is ook bij Toerisme Vlaanderen niet onopgemerkt gebleven. Naast de kust en de kunststeden zijn evenementen als deze die Vlaanderen internationale bekendheid geven, spek naar de bek van Toerisme Vlaanderen. Zo ook met het hefboomproject ‘De Vlaamse Meesters 2018-2020’. Zo kon de Stad Oudenaarde en bij uitbreiding de regio Vlaamse Ardennen een graantje meepikken van de ruime budgetten en promotionele ondersteuning die Toerisme Vlaanderen voor deze campagne heeft ingezet. Bij gebrek aan internationale uitstraling, dient het provinciale, regionale of lokale niveau zelf de middelen en mensen vrij te maken om nog iets gerealiseerd te krijgen.

Dit is wat er momenteel gebeurd is met het toeristisch onthaal. Toerisme Vlaanderen heeft vandaag enkel nog ook voor infokantoren die een hoog aantal internationale bezoekers over de vloer krijgen, wat betekent dat het tot voor kort ontbrak aan een (Vlaams) kwaliteitskader voor ondersteuning van een provinciaal, regionaal of lokaal onthaalnetwerk. Steden of gemeenten die vandaag graag nog een infokantoor willen of willen behouden, schakelen bibliotheken of culturele centra in om het nog financieel rond te krijgen met verlies van kwaliteit en toeristische kennis tot gevolg.

Met de nieuwe visie op toeristisch onthaal van Toerisme Oost-Vlaanderen en met de steun van Leader Vlaamse Ardennen voor het samenwerkingsproject tussen Leader Vlaamse Ardennen en Leader Pajottenland+, willen we in de komende jaren het gastheerschap of het kwalitatief toeristisch onthaal zelf naar een hoger niveau tillen door de brede sector (logies, cafés, restaurants, attracties, toeristische ondernemers en streekproducenten) aan te sporen hun rol als gastheer of ambassadeur beter te laten opnemen met het aanbieden van een opleidingstraject. Op die manier willen we zowel in de publieke als private sector, nieuwe toeristische infopunten en toeristische ambassadeurs opleiden en werk maken van toeristische onthaalnetwerken in diverse deelregio’s van de Vlaamse Ardennen. Dit moet kunnen leiden tot betere samenwerking en netwerken die het de bezoeker zo aangenaam en zo boeiend mogelijk maken tijdens zijn bezoek aan de Vlaamse Ardennen.

Luc Hoorens
Voorzitter

INHOUDSTAFEL

Voorwoord **1**

1. Organisatiestructuur **4**

1.1. Wijzigingen vzw-structuur Toerisme Vlaamse Ardennen 4
1.1.1. Nieuwe vertegenwoordigers in de algemene vergadering 4
1.1.2. Nieuwe bestuurders in de raad van bestuur 4
1.2. Algemene Vergadering Toerisme Vlaamse Ardennen vzw per 01-01-2018 5
1.3. Raad van Bestuur Toerisme Vlaamse Ardennen vzw per 01-01-2018 6
1.4. Gemachtigden Toerisme Vlaamse Ardennen vzw per 01-01-2018 6

2. Statutaire werking **7**

2.1. Raad van Bestuur dd° 9 februari 2018 7
2.2. Raad van Bestuur dd° 22 maart 2018 7
2.3. Raad van Bestuur dd° 24 mei 2018 8
2.4. Algemene Vergadering dd° 15 juni 2018 9
2.5. Raad van Bestuur dd° 13 september 2018 10
2.6. Raad van Bestuur dd° 22 november 2018 10
2.7. Algemene Vergadering dd° 14 december 2018 11

3. Activiteitenverslag **12**

3.1. ***Productontwikkeling*** 12
3.1.1. Lancering nieuwe wandelnetwerken Vlaamse Ardennen 12
3.1.2. Andere toeristisch-recreatieve infrastructuur in de Vlaamse Ardennen 14
- Erfgoedsprokkels in de Vlaamse Ardennen 14
- Sluiting paalcampings in domeinbossen Agentschap Natuur & Bos 14

3.2. ***Marketing & Promotie*** 15
3.2.1. Algemene visie en uitgangspunten 15
3.2.2. Specifieke aandachtspunten 2018 15
3.2.3. Wandelcampagne 'Het Wandelwalhalla' 16
- Conceptuele uitwerking 16
- Enkele realisaties 17
- Eindresultaat campagne 18
- Budget wandelcampagne 19

3.2.4. Publicaties 20
- Regiopocket Vlaamse Ardennen 2018 20
- Toeristische kaart Vlaamse Ardennen 20
- Plan Bier Vlaamse Ardennen' 21
- Koerskaart 21

3.2.5. Beurzen, publieksmomenten en evenementen 21
- Beurzen 21

3.2.6. Pers 22
3.2.7. Fotosessie 22
3.2.8. Themacampagnes steden Vlaamse Ardennen 23

3.3. ***Regio- en sectorwerking*** 24

3.3.1. Steden- en ambtenarenoverleg 24
- Stedenoverleg dd° 8/05/2018 te Zottegem 24
- Studiedag digitaal wandelportaal dd° 19/02/2018 Zottegem 24
- Ambtenarenoverleg dd° 17/05/2018 te Gavere 24
- Kick-off moment wandelportaal 12/06/2018 te Brakel 24
- Ambtenarenoverleg dd° 18/10/2018 te Ronse 24

3.3.2. Interne beurs Vlaamse Ardennen dd° 13/03/2018 te Geraardsbergen 25

4. Projectwerking **26**

4.1. Leaderproject ‘Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen’ 26
4.2. PDPO-project ‘Streekfonds Vlaamse Ardennen en Denderstreek’ 29
4.3. Samenwerkingsproject Leader ‘Samen voor streekversterking’ 30

5. Streekwerking **31**

5.1. Plaatselijke Groep (PG) Leader Vlaamse Ardennen 31
5.2. Streekoverleg Z.-O.-Vlaanderen en Solva 31
5.3. Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen 32
5.4. Horeca Vlaamse Ardennen 32
5.5. Toeristisch project ‘Samen Werk maken van een Beleefbare Dendervallei 32
5.6. Complex project Kluisbos 33

6. Rekeningen 2017 **34**

6.1. Beginbalans 2017 34
6.2. Resultatenrekening 2017 34
6.3. Eindbalans rekeningen 2017 35
6.4. Toelichting bij de rekeningen 2017 36
6.5. Controleverslag rekeningen 2017 38

7. Budget 2018-2019 **40**

1. ORGANISATIESTRUCTUUR

1.1. Wijzigingen vzw-structuur Toerisme Vlaamse Ardennen

Er deden zich tijdens het laatste jaar van de legislatuur geen wijzigingen meer voor met betrekking tot de vzw- en organisatiestructuur van Toerisme Vlaamse Ardennen.

1.1.1. Nieuwe vertegenwoordigers in de algemene vergadering

Er werden ook geen nieuwe vertegenwoordigers meer afgevaardigd door de leden van de vzw in de algemene vergadering van Toerisme Vlaamse Ardennen in de loop van het jaar 2018.

1.1.2. Samenstelling raad van bestuur

Ook de samenstelling van de raad van bestuur bleef onveranderd al moet hier vermeld worden dat Els Eeckhout als bestuurder niet langer is tewerkgesteld bij het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen waar zij sinds april 2018 ontslag heeft genomen. Els Eeckhout blijft evenwel als bestuurder bij Toerisme Vlaamse Ardennen vzw gemandateerd tot zolang niet in een opvolger is voorzien en deze door de algemene vergadering is benoemd. Het ziet er naar uit dat zal worden gewacht tot de installatievergadering in het voorjaar van 2019 wanneer een nieuwe bestuursploeg zal worden aangesteld.

1.2. Algemene Vergadering Toerisme Vlaamse Ardennen vzw per 01-01-2018

Provincie	Vertegenwoordiger	Functie
TOV	Eddy Couckuyt	Gedeputeerde
TOV	Katia Versieck	Algemeen Manager
TOV	Mieke Belmans	Manager
TOV	Pierre Goffaux	Manager
TOV	Hugo Leroy	Bestuurder TOV
TOV	Hilde De Sutter	Bestuurder TOV
TOV	Deborah Ongena	Consulent verblijfstoerisme TOV

Steden/Gemeenten	Vertegenwoordiger	Functie
Brakel	Johan Thomas	Schepen
Gavere	Dirk Martens	Schepen
Geraardsbergen	Kristin Vangeyte	Schepen
Herzele	Luc Hoorens	Voorzitter TVA
Horebeke	Janna Bauters	Schepen
Kluisbergen	Frank De Backer	Schepen
Kruishoutem	Kristof Callens	Schepen
Lierde	Rudy Mortier	Schepen
Maarkedal	Ann De Tollenaere	Schepen
Oosterzele	Jean-Marie De Groote	Schepen
Oudenaarde	Marnic De Meulemeester	Burgemeester
Ronse	Brigitte Vanhoutte	Schepen
St.-Lievens-Houtem	Sabrina Coppens	Schepen
Wortegem-Petegem	Maarten Van Tieghem	Schepen
Zingem	Kathelijne Van Betsbrugge	Schepen
Zottegem	Kurt De Loor	Schepen
Zwalm	Guido De Temmerman	Schepen

VVV's	Vertegenwoordiger	Functie
VVV Brakel	Eric Van Cauwenberghe	Voorzitter
Kon. VVV Zottegem	Herman De Vos	Voorzitter
GVVV Vl. Ardennen	Guy De Vos	Secretaris
VVV Oosterzele	Werner Eeckhout	Voorzitter

Verenigingen/instanties	Vertegenwoordiger	Functie
RLVA	Els Eeckhout	Coördinator
Horeca Vlaamse Ardennen	Luc Beert	Zelfstandige
CRVV	Marnix Van Breusseghem	Bediende
Unizo Oudenaarde	Johan Michels	Regioverantwoordelijke
Pasar Z.O.-Vlaanderen	Marie-Claire Martens	Diensthoofd

1.3. Raad van Bestuur Toerisme Vlaamse Ardennen vzw per 01-01-2018

Bestuurder categorie 1	Vereniging / Instantie	Functie
Katia Versieck	TOV	Algemeen Manager
Mieke Belmans	TOV	Manager
Hugo Leroy	TOV	Provincieraadslid

Bestuurder categorie 2	Vereniging / Instantie	Functie
Kristin Vangeyte	Geraardsbergen	Schepen
Luc Hoorens	Herzele	Voorzitter TVA
Marnic De Meulemeester	Oudenaarde	Burgemeester
Brigitte Vanhoutte	Ronse	Schepen

Bestuurder categorie 3/4	Vertegenwoordiger	Functie
Els Eeckhout	RLVA	Coördinator
Frederik Van Driessche	Horeca Vlaamse Ardennen	Bestuurder

Bestuurder z/stemrecht	Vertegenwoordiger	Functie
Herman De Vos	KVVV Zottegem	Voorzitter

1.4. Gemachtigden Toerisme Vlaamse Ardennen vzw per 01-01-2018

Mandaat	Gemachtigde	Vereniging / Instantie
Voorzitter	Luc Hoorens	Herzele
Ondervoorzitter	Kristin Vangeyte	Geraardsbergen
Penningmeester	Herman De Vos	KVVV Zottegem
Secretaris	Wim Haesebeyt	TOV (regiocoördinator)

2. STATUTAIRE WERKING

2.1. Raad van Bestuur dd° 9 februari 2018

De raad van bestuur kwam samen op donderdag 9 februari 2018 om 16u in Taverne De Zwalmmolen te Zwalm.

- ***Aanwezig:***
  - stemgerechtigd: Luc Hoorens, Brigitte Vanhoutte, Marnic De Meulemeester, Hugo Leroy, Els Eeckhout, Frederik Van Driessche, Mieke Belmans
  - niet-stemgerechtigd: Herman De Vos, An De Pauw en Wim Haesebeyt
  - verontschuldigd: Katia Versieck, Kristin Vangeyte

- ***Agenda:***
  - Goedkeuring verslag vorige vergadering dd. 24 november 2017 te St.-Goriks-Oudenhove
  - Bestek digitaal wandelplatform Vlaamse Ardennen
  - Wandelcampagne 2018
  - De Ronde en de wielerbeleving in de Vlaamse Ardennen
  - Jaarthema's in de Vlaamse Ardennen
  - Opmaken planning agenda's 2018
  - Varia

2.2. Raad van Bestuur dd° 22 maart 2018

De raad van bestuur kwam samen op donderdag 22 maart 2018 om 16u in B&B Huize Momentum te Velzeke.

- ***Aanwezig:***
  - stemgerechtigd: Luc Hoorens, Katia Versieck, Mieke Belmans, Hugo Leroy, Frederik Van Driessche, Marnic De Meulemeester
  - niet-stemgerechtigd: Herman De Vos, An De Pauw, Wim Haesebeyt
  - verontschudigd: Kristin Vangeyte, Brigitte Vanhoutte, Els Eeckhout

- ***Agenda:***
  - Goedkeuring verslag vorige vergadering dd. 9 februari 2018 te Zwalm
  - Gunning overheidsopdracht 'Digitaal wandelplatform Vlaamse Ardennen'
    - Kennisname proces-verbaal ontvangen en niet-ontvangen offertes
    - Bespreken jureringsverslag

- Bespreken jaarrekeningen en afsluit rekeningen 2017
- Budget wandelcampagne 2018 en jaarthema's
- Sectorwerking
    - Evaluatie interne beurs dd. 13-03-2018 in De Gavers in Geraardsbergen
    - Bespreken aanpak opstarten traject vernieuwd onthaal
- Varia

2.3. Raad van Bestuur dd° 24 mei 2018

De raad van bestuur kwam samen op donderdag 24 mei 2018 om 14u in de Regiocoördinatie Vlaamse Ardennen te Ronse

- ***Aanwezig:***
    - stemgerechtigd: Mieke Belmans, Hugo Leroy, Luc Hoorens, Kristin Vangeyte, Brigitte Vanhoutte, Frederik Van Driessche
    - Niet stemgerechtigd: Herman De Vos, An De Pauw, Wim Haesebeyt
    - verontschuldigd: Katia Versieck, Marnic De Meulemeester, Els Eeckhout
- ***Agenda:***
    - Goedkeuring verslag vorige vergadering dd. 23 maart 2018 te Velzeke
    - Bespreking jaarverslag 2017
        - Activiteitenverslag - infrastructuur
        - Marketing en promotie
        - Regio- en sectorwerking
        - Rekeningen
    - Digitaal wandelplatform
    - Budgetcontrole
        - Bespreking aanslag patrimoniumtaks 2014-2018
        - Stand van zaken rekeningen 2018
        - Voorstel budgetwijziging: digitaal wandelplatform en promotiecampagne
            - Toeristisch onthaal
            - Promotie
            - Digitaal wandelportaal
    - Voorbereiding marketingcampagne 2019 - 2020
        - Lange termijnvisie
        - Geïntegreerde campagne (inhoudelijk)
        - Beleidsbeslissingen: vrijmaken budget 2019 en 2020
    - Vernieuwde visie op toeristisch onthaal
    - Varia

2.4. Algemene Vergadering dd° 15 juni 2018

De algemene vergadering kwam samen op vrijdag 15 juni 2018 om 16u in Kasteeldomein Breivelde te Grotenberge.

- ***Aanwezig:***
  - stemgerechtigde leden: Luc Hoorens (voorzitter), Kristin Vangeyte (Geraardsbergen), Johan Thomas (Brakel), Erna Antoine (Lierde), Ann De Tollenaere (Maarkedal), Jean-Marie De Groote (Oosterzele), Maarten Van Tieghem (Wortegem-Petegem), Kathlijne Vanbetsbrughe (Zingem), Guido De Temmerman (Zwalm), Mieke Belmans (TOV), Hugo Leroy (TOV), Herman De Vos (KVVV Zottegem), José Deprez (GVVV Vlaamse Ardennen), Werner Eeckhout (VVV Oosterzele), Frederik Van Driessche (Horeca VA), Marie-Claire Martens (Pasar)
  - aanwezig met volmacht: Janna Bauters (Horebeke), Deborah Ongena (TOV)
  - aanwezig zonder stemrecht: Wim Haesebeyt en An De Pauw (regiocoördinatie)
  - verontschuldigde leden: Eddy Couckuyt (TOV), Katia Versieck (TOV), Pierre Goffaux (TOV), Deborah Ongena (TOV), Dirk Martens (Gavere), Kristof Callens (Kruishoutem), Marnic De Meulemeester (Oudenaarde), Brigitte Vanhoutte (Ronse), Sabrina Coppens (Sint-Lievens-Houtem), Kurt De Loor (Zottegem), Guy De Vos (GVVV Vlaamse Ardennen), Marnix Van Breussegem (CRVV), Johan Michels (UNIZO), Eric Van Cauwenberghe (VVV Brakel)

- ***Agenda:***
  - Goedkeuring verslag vorige vergadering dd. 11 december 2017 te Horebeke
  - Bespreking en goedkeuring jaarverslag en jaarrekeningen 2017
  - Uitvoering marketingactieplan 2018
    - Beurswerking voorjaar 2018
    - Organisatie 2de Interne Beurs in De Gavers te Geraardsbergen
    - Campagne ‘Het Wandelwalhalla’ en grote jaarthema’s steden VA
    - Gunning opdracht digitaal wandelportaal + opstart realisatie
    - Leaderproject ‘Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen’
    - Leaderproject ‘Streekfonds Vlaamse Ardennen’
  - Budgetwijziging 2018
  - Voorbereiding toeristische campagne Vlaamse Ardennen 2019-2020
    - Lange termijnvisie
    - Inhoudelijke uitwerking
    - Meerjarenplanning en -begroting
  - Vernieuwd toeristisch onthaal
  - Varia

2.5. Raad van Bestuur dd° 13 september 2018

De raad van bestuur kwam samen op donderdag 13 september 2018 om 13u30 in Huis Beaucarne te Ename.

- ***Aanwezig:***
  - stemgerechtigd: Luc Hoorens, Mieke Belmans, Marnic De Meulemeester, Hugo Leroy, Brigitte Vanhoutte
  - niet-stemgerechtigd: Herman De Vos, An De Pauw, Wim Haesebeyt
  - verontschuldigd: Els Eeckhout, Katia Versieck, Frederik Van Driessche, Kristin Vangeyte

- ***Agenda:***
  - Goedkeuring verslag vorige vergadering dd. 24 mei 2018 te Ronse
  - Marketingcampagne 2019-2020-2021
    - Beslissing vorige raad van bestuur voorjaar 2018
    - Voorstel marktpositioneringsoefening Vlaamse Ardennen in 2019
    - Bespreken en goedkeuren bestek marktpositionering Vlaamse Ardennen
    - Marketingcampagne 2019
  - Budget 2019
  - Opleidingstraject vernieuwd toeristisch onthaal Vlaamse Ardennen
  - Nota toeristische signalisatie Vlaamse Ardennen
  - Stand van zaken digitaal wandelportaal
  - Varia
    - Vraag naar sponsoring voor de langspeelfilm ‘Adam en Eva in de VA’
    - Nieuwe GDPR-wetgeving
    - Aanstelling nieuwe coördinator RLVA

2.6. Raad van Bestuur dd° 22 november 2018

De raad van bestuur kwam samen op donderdag 22 november 2018 om 14u in het Schepenhuis te Herzele.

- ***Aanwezig:***
  - stemgerechtigd: Mieke Belmans, Luc Hoorens, Marnic De Meulemeester, Frederik Van Driessche, Hugo Leroy, Herman De Vos
  - niet-stemgerechtigd: Wim Haesebeyt, An De Pauw
  - verontschuldigd: Katia Versieck, Kristin Vangeyte, Brigitte Vanhoutte,Robert Gruwez

- ***Agenda:***
  - Goedkeuring verslag vorige vergadering dd. 13 september te Oudenaarde
  - Gunning opdracht 'Marktpositionering en verhaallijnen Vlaamse Ardennen'
  - Regiopocket Vlaamse Ardennen 2019
  - Digitaal wandelportaal
  - Stand van zaken Leaderproject 'Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen'
  - Opleidingstraject 'Vernieuwd toeristisch onthaal VA'
  - Algemene Vergadering Toerisme Vlaamse Ardennen
  - Varia

2.7. Algemene Vergadering dd° 14 december 2018

De algemene vergadering kwam samen op vrijdag 14 december om 17u30 in Hotel De Zalm te Oudenaarde.

- ***Aanwezig:***
  - Stemgerechtigde leden: Katia Versieck (TOV), Hugo Leroy (TOV), Johan Thomas (Brakel), Luc Hoorens (Herzele), Janna Bauters (Horebeke), Kristof Callens (Kruishoutem), Erna Antoine (Lierde), J.-M. De Groote (Oosterzele), Marnic De Meulemeester (Oudenaarde), Brigitte Vanhoutte (Ronse), José Duprez (VVV Brakel), Guy De Vos (GVVV Vlaamse Ardennen), Werner Eeckhout (VVV Oosterzele), Frederik Vandriessche (Horeca VA), Marie-Claire Martens (Pasar)
  - Volmachten: Mieke Belmans (TOV) aan Katia Versieck (TOV), Pierre Goffaux (TOV) aan Hugo Leroy (TOV)
  - Niet-stemgerechtigden: Gerda Goeminne (B&B Goudsbloempje), Debisschop (B&B Kouter Oase), Bert Ockerman en Veronique Van Den Steen (B&B 't Oezent), Vera Den Hane (HVW Ter Ename), Walter Van Den Branden (Mola), Zoë Joncheere (Le-zen), Nicole van Merhaeghe en Paul De Temmerman (HVW Molenzicht), Guy De Clercq (Kloosterstraat40), Kristel Van Der Borght (De Flandrienhoeve), Geert Van Lierde (HVW Tilia), Andy D'Hondt (HVW Leberg), Greta Mullie ('t Nophof en 't Uitzicht), Bert en Vero (B&B De Schapenkop), An De Pauw en Wim Haesebeyt (Regiocoördinatie Toerisme Vlaamse Ardennen)

- ***Agenda:***
  - Goedkeuring verslag vorige algemene vergadering dd. 15 juni 2018 te Zottegem
  - Statutaire werking
  - Uitvoering strategisch plan Vlaamse Ardennen 2016-2020
  - Presentatie van het onderzoek naar de vakantieganger in de Vlaamse regio's 2017
  - Planning en budget 2019
    - Voorstel en bespreking actieplan
    - Bespreking en goedkeuring budget 2019
  - Varia

3. ACTIVITEITENVERSLAG

3.1. Productontwikkeling

3.1.1. Ontwikkeling van het digitaal wandelplatform Vlaamse Ardennen

In het najaar van 2017 werd na een ruime en grondige bevraging bij de bevoegde schepenen voor toerisme en ambtenaren de uitdrukkelijke wens uitgedrukt om voor de gemeenten van de toeristische regio Vlaamse Ardennen een digitaal wandelplatform te ontwikkelen dat hen zou toelaten lokale wandelroutes eigenhandig te ontwikkelen en via het digitaal platform in te voeren en vorm te geven om deze aan de toerist-recreant zowel online als offline te kunnen aanbieden.

De raad van bestuur is tijdens de zitting van 24 november 2017 deze wens gevolgd en maakte voor het budgetjaar 2018 hiervoor een bedrag vrij van € 30.000 incl. BTW.

Alvorens een bestek uit te schrijven en een aanbesteding te doen, werd eerst een studiedag georganiseerd waarop een aantal bedrijven uit de sector een presentatie konden brengen over hun visie, aanbod en aanpak voor een dergelijke opdracht. Deze studiedag ging door op 19 januari 2018 op het Administratief Centrum Zottegem in aanwezigheid van een 10-tal ambtenaren en desgevallend technische medewerkers van de dienst ICT. Volgende firma's hebben aan de studiedag meegewerkt: - Omega Websolutions (Wingene)

- Digital Astronaut (Oudenaarde)
- IT-Services (Averbode)
- Inventis Web Architects (Opglabeek)

De studiedag gaf niet alleen meer inzicht in wat de mogelijkheden zijn op de markt maar kwam ook ten goede bij de opmaak van het bestek voor het digitaal wandelplatform. Tijdens de raad van bestuur van 9 februari 2018 werd het bestek grondig besproken en werd beslist een opdracht uit te schrijven voor een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking zodat we ons konden beperken tot de bedrijven die hadden deelgenomen aan de studiedag zoals ook was beloofd.

Na het afhaken van Omega Websolutions wegens tijdsgebrek en het niet beantwoorden aan de vraag door IT-Services (geen aankoop maar huur) werden finaal slechts 2 prijsoffertes ingediend en door de jury op 19 maart 2018 beoordeeld. Na een moeilijke afweging van beide voorstellen, werd de opdracht uiteindelijk toegekend aan Inventis Web Architects uit Opglabeek vooral omdat zij de meeste zekerheid konden bieden op vlak van werking en

onderhoud van het digitaal wandelplatform Vlaamse Ardennen. De opdracht werd gegund voor een totale prijs van € 25.835 excl. BTW of € 31.260,35 incl. BTW.

Het digitaal wandelplatform Vlaamse Ardennen zal uiteindelijk een platform worden in de vorm van een website met de domeinnaam www.wandelinvlaamseardennen.be waarop de gemeentebesturen via een login in de mogelijkheid worden gesteld om zelf op een gebruiksvriendelijke en digitale manier wandelroutes te ontwikkelen, uit te tekenen en te beheren en deze zelf ook af te printen voor in het infokantoor of digitaal te downloaden zodat deze via het internet of de sociale media ruim kunnen verspreid worden.

Het digitaal wandelplatform heeft dus niet als doel om ruim verspreid en gekend te zijn bij een breed wandelpubliek maar wel om als platform te fungeren waar routes kunnen worden ontwikkeld en beheerd en die vooral via een link op de gemeentelijke websites ook langs dit kanaal zullen kunnen worden aangeboden.

De opstart van het project gebeurde in april 2018 tijdens een kick-off meeting met Inventis en de regiocoördinatie Vlaamse Ardennen waar het budget, de werkwijze en de planning werd doorgenomen en de wireframes of basisarchitectuur werd afgesproken.
Op 12 juni 2019 werd een terugkoppelingsvergadering gehouden met de gemeenten om hen over de basisprincipes van het platform en de verdere planning te informeren en waar nodig bij te sturen. Zo kreeg het platform geleidelijk aan een grafische huisstijl en werden ook het kaartmateriaal (OSM), de gewenste filters, POI- en horeca-informatie in overleg besproken.

Een moeilijkheid die zich tijdens het ontwikkelingsproces manifesteerde, was de printversie. Het bleek geen evidentie te zijn om vanuit een web-omgeving een aantrekkelijke printversie mogelijk te maken. Het lay-outen van routes is inderdaad iets dat tot op vandaag via specifieke programma's (acrobat reader en dgl.) of door grafische diensten wordt gedaan. Om toch een degelijk eindresultaat voor de printversie te bekomen via het digitaal wandelplatform werd ingestemd met een bijkomende kost van € 3.000 excl. BTW.

In december 2018 werd een voorlopige oplevering gedaan door Inventis en werd met de gemeente Gavere een dubbele testfase afgewerkt alvorens met de definitieve oplevering akkoord te gaan en de lancering van het digitaal wandelplatform een opleiding voor de gemeenten van de Vlaamse Ardennen te organiseren. Deze opleiding wordt voorzien op woensdag 13 maart 2019 in het ICT-lokaal van de provincie Oost-Vlaanderen te Gent.

Er zal met de gemeenten van de Vlaamse Ardennen in de vorm van een huishoudelijk reglement een aantal afspraken worden gemaakt teneinde het digitaal wandelplatform als een kwalitatief en succesvol platform voor lokale wandelroutes in de Vlaamse Ardennen te laten voortbestaan.

3.1.2. Andere toeristisch-recreatieve infrastructuur in de Vlaamse Ardennen

a. Erfgoedsprokkels in de Vlaamse Ardennen

Erfgoedsprokkels zijn publicaties van de dienst Erfgoed van de provincie Oost-Vlaanderen waarin naast een uitgestippelde wandelroute ook veel aandacht wordt geschonken aan het cultuur-historisch erfgoed dat langs deze wandelroutes te ontdekken valt. Deze publicaties tellen een 10-tal pagina's, worden in een eerste oplage gratis ter beschikking gesteld door de gemeente en de provincie en zijn rijk geïllustreerd met uniek vanuit de archieven opgezocht fotomateriaal. Echte aanraders voor culturele verrijkers of toeristen die de Vlaamse Ardennen al wandelend willen komen ontdekken.

In 2018 werden de eerste twee erfgoedsprokkels in de Vlaamse Ardennen gelanceerd en door TVA mee gepromoot:

- Geuzenhoek Korsele te Horebeke
- Kartuizersite Sint-Martens-Bos te Lierde

Ondertussen zijn nog 2 nieuwe erfgoedsprokkels volop in uitwerking:

- Provinciale erfgoedsite Ename
- Heilige Sint-Jan te Hemelveerdegem

Beide erfgoedsprokkels in Lierde kaderen in het project gestroomlijnd landschap 'Terkleppebeek-Ophasseltbeek' van de dienst leefmilieu van de provincie Oost-Vlaanderen.

b. Sluiting paalcampings in domeinbossen Agentschap voor Natuur en Bos

In het kader van het leaderproject 'DARE-regio Vlaamse Ardennen' werd in de jaren 2013 en 2014 een 4-tal paalcampings in de Vlaamse Ardennen gerealiseerd in samenwerking met Toerisme Vlaamse Ardennen en ANB.

Na een veelbelovende start, voorstelling via diverse nieuwskanalen en doelgroepsgerichte promotie via het privaat digitaal platform www.bivakzone.be, kregen de paalcampings in de Vlaamse Ardennen één voor één te maken met vandalisme en zwerfvuil. ANB voelde zich als beheerder van de paalcampings verplicht - en dit na veel geduld, overleg en bemiddeling met de desbetreffende politiezones en gemeentebesturen - om de paalcampings eerst te sluiten en nadien zelfs volledig te ontmantelen en dus eigenlijk volledig te laten verdwijnen.

Er vonden nog overlegmomenten plaats met de gemeenten Zingem en Brakel en ook met de vzw Grote Routepaden werd contact opgenomen om via een registratiesysteem meer controle te kunnen uitoefenen maar voorlopig zonder succes. Nu de paalcampings en de investeringen bijna volledig zijn verdwenen, valt het nog te betwijfelen dat ondanks nieuwe interesse van de gemeenten, de verdwenen paalcampings nog opnieuw zullen opengaan.

3.2. Marketing en promotie

3.2.1. Algemene visie en uitgangspunten

In het nieuwe beleidsplan voor toerisme in de Vlaamse Ardennen 2016-2020 staan naast de algemene visie ook de krijtlijnen uitgetekend die als basis kunnen dienen voor de opmaak van de jaarlijkse marketingactieplannen in de komende jaren:

- de Vlaamse Ardennen in de markt zetten als dé ***topwandelregio*** in Vlaanderen;
- het ***landschap*** van de Vlaamse Ardennen meer belevingsvol en toegankelijk maken;
- de ***Ronde en het wielererfgoed*** als uniek aanbod door een nieuw op te zetten samenwerkingsverband met de streek als troef verder uitspelen;
- de ambitie ***'Samen Sterk'*** in de dagelijkse sector- en projectwerking implementeren;
- het verhogen van het v***erblijfstoerisme*** als economische component voor ogen houden;
- ***gastheerschap en kwaliteitsvol*** onthaal inherent deel laten uitmaken van het toeristisch product Vlaamse Ardennen;

3.2.2. Specifieke aandachtspunten voor 2018

In het voorjaar 2017 werd i.s.m. Toerisme Oost-Vlaanderen de wandelcampagne '***Het Wandelwalhalla'*** opgestart na het gunnen van een overheidsopdracht aan het reclamebureau Lobkeymonster uit Gent voor een periode van bijna 2 jaar (2017-2018).

Het was dus de bedoeling dat deze campagne in 2018 zou worden verdergezet door de krachten van TOV en TVA hiervoor met een gezamenlijk financieel engagement te bundelen.

Voor het ***sportieve fietsen*** in de Vlaamse Ardennen wordt ingezet op het opzetten van mogelijke samenwerkingsverbanden met het CRVV en TOV om promotionele initiatieven voor deze doelgroep op touwen te zetten. Een nieuwe gezamenlijke deelname aan de beurs 'Velofollies' voor sportieve fietsers, staat in 2018 - en dit voor het laatst - op de agenda. Voor andere samenwerkingen zoals met uitgeverijen (vb. Bahamontes) of sportorganisaties (vb. SportIDEE) worden er geregeld gesprekken gevoerd.

Bijzonder in het laatste jaar van deze legislatuur zijn de diverse ***jaarthema's (***Adriaan Brouwer en de Vlaamse Meesters – 450 jaar Egmont – 950 jaar Stadskeure Geraardsbergen – nieuw toeristisch infokantoor en bezoekerscentrum De Hoge Mote Ronse) in de verschillende steden van de Vlaamse Ardennen die van een zodanig bovenlokaal belang zijn dat ze verdienen om vanuit TVA promotioneel mee (financieel) ondersteund te worden.

Met de lopende projecten ***'Toeristisch onthaal op het platteland'*** en **'Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen'** binnen het leaderthema 'Streekidentiteit' blijven we verder inzetten op een belevingsvol landschap en dit in nauwe betrokkenheid met de brede toeristische sector.

3.2.3. Wandelcampagne 'Het Wandelwalhalla'

a. Conceptuele uitwerking 2018

De realisatie en uitvoering van de toeristische wandelcampagne die in 2017 werd opgezet om de Vlaamse Ardennen te ***positioneren als topwandelbestemming*** in Vlaanderen teneinde het verblijfstoerisme te ondersteunen, werd in 2018 verfijnd en ***verdergezet***.

Voor de verderzetting van de campagne in 2018 werd nagedacht over een ***nieuw concept***. Niet langer werden de lancering van de nieuwe wandelnetwerken, de eerste wandelverhalen en de nieuwe wandellussen centraal gesteld in de campagne, maar wel de beleving ervan. Daarom werd voor het nieuwe concept gestart vanuit de centrale vraag ***'Wat valt er te beleven in het Wandelwalhalla'*** om op die manier relevante content te verzamelen om de Vlaamse Ardennen gedurende 32 weken lang als wandelregio in de kijker te plaatsen.

De verzamelde content zijn steeds weer ***nieuwe wandelervaringen*** die vorm krijgen in een artikel en met één of meerdere beelden (foto's), video's of met een link naar een externe partner, etc… wordt verrijkt. De content kan enerzijds komen van een influencer die op pad gaat en zijn ervaringen deelt maar kan ook informatieve content zijn die TOV en TVA zelf bundelen met eigen (opgebouwde) kennis, nieuwe info, wandellussen en dergelijke.

Voor 2018 werd ook gekozen voor een ***clusteraanpak*** zowel op vlak van de samenwerking met de influencers als op vlak van doelgroepen en thema's.
De 4 gekozen clusters zijn: Actief – Cultuur - Kids - Vrienden

Aan elke cluster werd op basis van de competenties een vaste influencer (hero) gekoppeld. Op die manier wordt een grotere betrokkenheid gecreëerd bij de influencers en dus een grotere motivatie. Voor elk van deze clusters werd er 32 weken lang verteld wat er te beleven viel in de Vlaamse Ardennen en met telkens een wandellink aan gekoppeld.

Binnen elke cluster werd telkens hetzelfde ***format*** gehanteerd om verschillende types van content te verzamelen als daar zijn:

- Instagram take-over (account VA werd overgenomen door influencer)
- video- en beeldmateriaal (influencer maakt extra 'snackable' content voor spreiding)
- artikels, website content (ondersteunende content vanuit TVA, TOV)
- user-generated content (super-StapAfers werden op pad gestuurd)

De wandelcampagne werd in 2018 opnieuw ***opgang gebracht vanaf maandag 2 april*** met een tip voor de Kids om tijdens de Paasvakantie op stap te gaan langs de Rooigemsebeek wandelroute om picknickplekjes te ontdekken in de omgeving van de Valleihoeve.

b. Enkele realisaties

Nieuwe wandellussen op het netwerk worden door influencers gewandeld en ervaringen, belevenissen en foto- of videomateriaal worden als wandelverhalen en in de vorm van blogartikels verspreid op het internet en via de sociale media.
Alle communicatie leidt naar de website van Toerisme Vlaamse Ardennen en/of naar de campagnesite www.wandelwalhalla.be waar nog meer wandellussen en wandelverhalen zijn te vinden en te downloaden en de wandelnetwerken of nieuwe wandelgidsen ook kunnen worden besteld via de webshop.

Ook al is het vooral de campagnewebsite die in de picture wordt geplaatst, stellen we vast dat ook de toeristische regiosite Vlaamse Ardennen meer bezoekers blijft aantrekken in het spoor van de wandelcampagne.

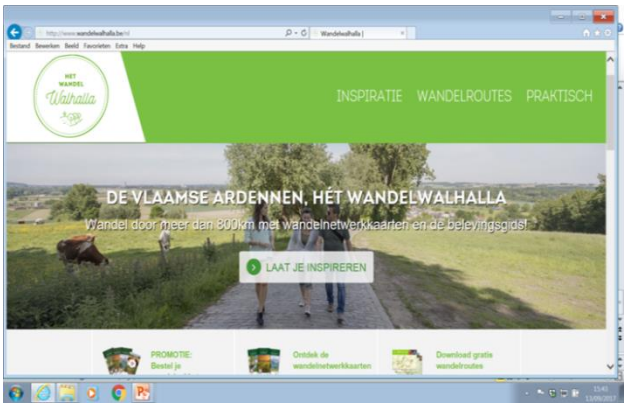

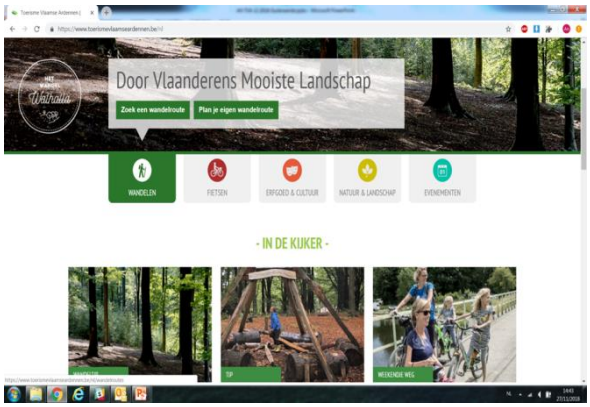

Daaruit kunnen we besluiten dat met de campagne de Vlaamse Ardennen effectief in de markt worden gezet als een wandelregio of ‘Het Wandelwalhalla’ en dat men ook nog meer wil te weten komen en gaan ontdekken wat ze dan ook vinden op de regiosite.

Ook in de winter tijdens het laagseizoen werden wandeltoeristen met de campagne **‘10x Overwinteren in het Wandelwalhalla’** warm gemaakt met 10 belevenisvolle wintertips voor een korte wandelvakantie in de Vlaamse Ardennen.

Mooie landschapsfoto’s met wintertaferelen en het vele warme aanbod bij de B&B’s en attracties in de streek kunnen van de Vlaamse Ardennen ook een interessante bestemming maken periode om te komen bezoeken en ontdekken.

c. Eindresultaat wandelcampagne

Promotiekanalen	**25-07-2017** Start campagne	**31-12-2018** Einde campagne	**Evolutie**	**%**
Volgers Facebook	8.190	**23.473**	+ 15.283	+ 287%
Nieuwe verhalen	0	72	+ 72	
Nieuwe wandellussen	0	15	+ 15	
Downloads wandellussen	0	51.000	+ 51.000	
Posts # wandelwalhalla	0	3.000	+ 3.000	
Inschrijvingen nieuwsbrief	10.000	15.410	+ 5.410	+ 154%
Website wandelwalhalla	0	168.341	+ 168.341	
Website tva	112.365	125.960	+ 13.595	+ 12%
Verkoop wandelkaarten	0	6.350	+ 6.350	
Populairste webpagina’s	Egmontviering	Gratis lussen	Dodentocht-training	
Meest populaire wandelussen	Langs Bronnen van ‘t Burreken	Langs de Zwalmbeek	Langs Gavers en Nuchten	
Oost-Vlaamse Wandelroute 2018	Muziekboswandelroute (Ronse)			

d. Budget wandelcampagne

In 2018 diende de campagne zonder subsidies van Toerisme Vlaanderen (impulsproject wandelnetwerken TOV) te worden verdergezet. Anderzijds werden de middelen van TOV en TVA gebundeld om het nodige budget van € 88.000 te kunnen verzamelen voor een voldoende sterke campagne. TVA maakte hiervoor een totaal budget vrij van € 57.500 dat werd verhoogd door TOV met € 25.000 of € 30.500 incl. BTW.

Totaal budget : € 88.000 (€ 57.500 TVA + € 30.500 TOV)

Totale uitgaven TVA : € 60.204 : - campagne wandelwalhalla : € 42.529,95
- online wandelen : € 4.814,72
- budget landschapsbeleving: € 3.017,50
- budget themacampagnes : € 9.842,40

3.2.4. Publicaties

a. Regiopocket Vlaamse Ardennen 2018

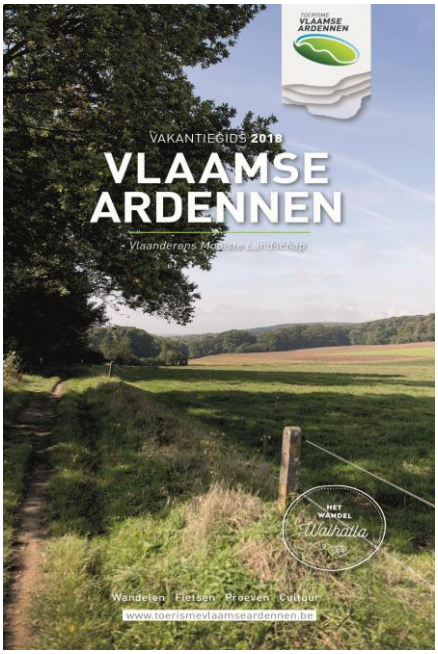

De pocket biedt een totaaloverzicht van het toeristische-recreatieve aanbod in de regio en is dus ideaal voor de sector om aan hun bezoekers aan te bieden voor hun verblijf in de Vlaamse Ardennen.

De regiopocket wordt jaarlijks geactualiseerd en deels ook van nieuw foto- en kaartmateriaal voorzien om toch voldoende vernieuwend en actueel te blijven. Voor de opmaak werd opnieuw samengewerkt met Graffito terwijl voor het drukwerk de meeste interessante offerte van Graphius kwam.

Budget	: € 22.500
Totale kosten	**: € 21.405**
Opmaak en layout	: € 6.932
Drukwerk	: € 14.473
Oplage	: 25.000 ex.

b. Toeristische kaart Vlaamse Ardennen

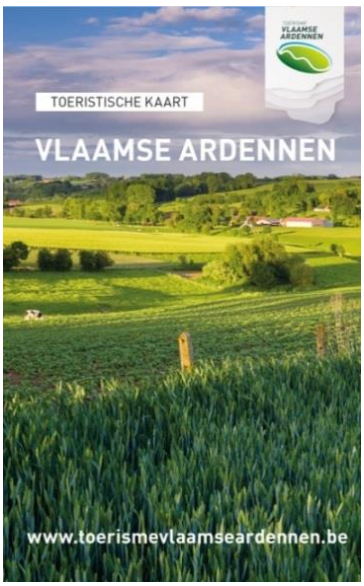

Gezien zowel de ‘Koerskaart Vlaamse Ardennen’ en ook nog ‘Plan bier’ als kaartmateriaal voor de Vlaamse Ardennen verder wordt verdeeld, werd na een budgetwijziging het voorziene budget voor de toeristische kaart Vlaamse Ardennen geschrapt.

De toeristische kaart Vlaamse Ardennen werd wel nog verder verdeeld in 2018 tot uitputting stock.

Budget : € 10.000 → € 0
Totale kosten: € 0
Oorspronkelijke oplage: 25.000 ex.
Voorraad: uitgeput december 2018

c. Andere publicaties Vlaamse Ardennen

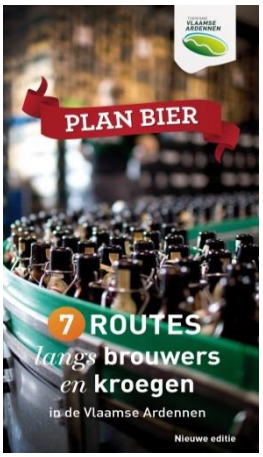

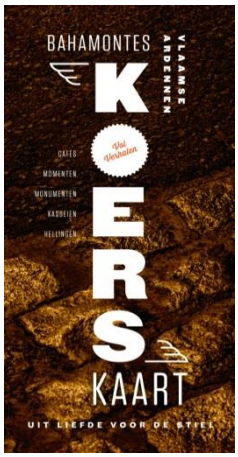

De 'Plan Bierkaart Vlaamse Ardennen' en de 'Koerskaart Vlaamse Ardennen' kaderden in campagnes die op initiatief van TOV werden gevoerd. Beide publicaties zijn in de loop van 2018 in herdruk gegaan die volledig door TOV werd gefinancierd.

Budget	**: TOV**
Oplages: - Plan Bier	: 10.000 ex.
- Koerskaart	: 10.000 ex.

3.2.5. Beurzen

In 2018 werd voor het laatst deelgenomen aan het ***Vakantiesalon Brussel*** en het ***Vakantiesalon Utrecht*** gezien het jaarlijks probleem om aan voldoende bemanning te geraken. Nu ook een kosten/batenanalyse werd gevoerd en alternatieven werden in beeld gebracht zoals de sociale media, werd op een stedenoverleg beslist om niet langer meer (vanaf 2019) op deze beurzen aanwezig te blijven.

Dezelfde beslissing werd genomen voor ***Velofollies 2018***, de beurs voor de sportieve fietser en waarvoor het CRVV als trekker fungeerde. Ook hier zijn budgettaire noden evenals de minder relevante doelgroepen (fietsconstructeurs) redenen om niet langer met een stand van de Vlaamse Ardennen aanwezig te blijven.

Aan de nieuwe '***Wandelbeurs' van Wandelsport Vlaanderen*** van 29 tot 30 september 2018 in de Neckerhallen in Mechelen werd wel deelgenomen nu de Vlaamse Ardennen zich als topwandelregio in Vlaanderen willen positioneren. De deelname mocht een succes worden genoemd en is wel voor herhaling vatbaar.

Budget beurzen : € 10.000
Totale uitgaven : € 8.355

3.2.6. Pers en P.R.

De pers- en PR-activiteiten komen vaak tot stand door een veelheid aan contacten en samenwerkingsverbanden tussen Toerisme Vlaanderen, Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Vlaamse Ardennen, steden en gemeenten, regionale organisaties en attracties en de sector in het algemeen.

Het resultaat is dan ook een veelheid aan persartikels. Met de nieuwe wandelnetwerken en wandellussen kreeg het thema ‘wandelen’ een hoofdrol maar ook de koers en de Ronde van Vlaanderen kwam opnieuw uitgebreid aan bod. In 2018 was er ook veel aandacht voor de jaarthema’s in de steden van de Vlaamse Ardennen al mag dat niet verwonderen gezien het elk op zich om topevenementen ging met de unieke tentoonstelling over Adriaan Brouwer in het kader van de campagne ‘Vlaamse Meesters 2018-2020’ voorop.

Hieronder vermelden we enkel de reportages waar TVA middelen heeft geïnvesteerd om persartikels mogelijk te maken:

- 15-20/03/2018: Persreis Nederlands fietsjournalist Bram De Vrind naar aanleiding van de Ronde van Vlaanderen en de andere voorjaarsklassiekers in Vlaanderen. Maakt teksten, foto’s en video’s om te verspreiden via fietsmagazines, blogs en social mediakanalen.
- 24/04/2018: persreis voor het TV-programma ‘Ga Fietsen’ op tv Gids in Nederland

Budget pers en PR : € 2.500
Totale uitgaven : € 705

3.2.7. Fotosessie

Veel nieuw fotomateriaal kwam ter beschikking naar aanleiding van fotoreportages georganiseerd door TOV voor de realisatie van de nieuwe wandelgidsen ‘Koplopen’, ‘Grensgevallen’ en ‘Woudlopen’ en anderzijds omdat sociale mediakanalen zoals Instagram en facebook die voor de wandelcampagne veelvuldig worden ingezet heel wat interessant en bruikbaar (vrij van rechten) fotomateriaal opleveren. Voor 2018 was een relatief klein budget van € 2.000 voorzien Daarvan bleek uiteindelijk het slechts nodig € 106 uit te geven voor één enkele foto van landschapsfotograaf Bart Heirweg in kader van de wintercampagne ‘10x Overwinteren in het wandelwalhalla’.

Budget : € 2.000
Totale kosten: € 106

3.2.8. Themacampagnes steden Vlaamse Ardennen

In 2018 namen de vier steden van de Vlaamse Ardennen het initiatief om hun stad en de regio met bovenlokale activiteiten extra in de kijker te stellen. De initiatieven waren van die aard dat het de raad van bestuur en algemene vergadering van TVA kon overtuigen om voor jaar 2018 een niet onaardig budget van € 20.000 vrij te maken om hieraan extra promotionele ondersteuning te bieden.

In het spoor van de campagne ‘Vlaamse Meesters 2018-2012’ van Toerisme Vlaanderen durfde het stadsbestuur van **Oudenaarde** het aan om de **unieke tentoonstelling ‘Adriaan Brouwer**, meesters van emoties’ op internationaal niveau te organiseren. TVA ondersteunde de tentoonstelling met de creatie van een digitaal promotiefilmpje. Dit filmpje werd gebruikt op diverse websites (lokaal en regionaal) om bezoekers goesting te doen krijgen naar de tentoonstelling te komen. Ook de sociale media kanalen kon hier goed mee aan de slag worden gegaan. De tentoonstelling bracht uiteindelijk 53.000 bezoekers op de been.

In Zottegem werd Graaf Lamoraal van Egmont 450 jaar nadat hij op de Grote Markt in Brussel werd onthoofd, heel het jaar door met een uitgebreid feestprogramma herdacht. Ook hiervoor maakte TVA een promotiefilmpje om een aantal publieksmomenten via de sociale media bij het groot publiek bekend te maken.

En ook in **Geraardsbergen** hadden ze recht om te vieren nadat het in 2018 precies 950 jaar geleden was dat Geraardsbergen als eerste Vlaamse stad de stadkeure ontving.
Het stadsbestuur van Geraardsbergen maakte voor deze gelegenheid zelf een promotiefilm over de stad. TVA stuurde

enkele influencers naar de stad om in het verlengde van de wandelcampagne heel het jaar door extra aandacht aan de maandelijkse gebeurtenissen in Geraardsbergen te genereren.

In Ronse hadden ze in 2018 geen jubileum te vieren maar stond in september 2018 wel de opening van het gloednieuwe toeristische infokantoor en bezoekerscentrum op het programma. Het was een dag waar al vele jaren werd naar uitgekeken en het toerisme in Ronse een extra impuls kon geven. De moeite ook om er extra aandacht aan te geven.

3.3. Regio- en sectorwerking

Na de lancering van het nieuwe beleidsplan voor toerisme in de Vlaamse Ardennen 2016-2020 wordt met de ***ambitie 'Samen Sterk'*** niet alleen de nood aan maar zeker ook het belang van samenwerking binnen de regio sterk aangevoeld. Bestaande en nieuwe initiatieven worden daarom meer op het voorplan gebracht.

Vanuit het bestuur kon alleszins op de goedkeuring worden gerekend en werd het al aanzienlijke budget voor regio- en sectorwerking van € 15.000 naar € 17.500 verhoogd. Dit was evenwel slechts mogelijk door het nieuwe ***samenwerkingsproject*** tussen de leadergebieden Vlaamse Ardennen en Pajottenland+ dat onder het motto 'Samen voor streekversterking' werd aangegaan en een bedrag van € 53.000 aan projectmiddelen heeft opgeleverd om te besteden gedurende een periode van 3 jaar (2018-2020) voor het uitwisselen van kennis over het toeristisch onthaal op het platteland en voor het aangaan van enkele gemeenschappelijke initiatieven.

Ook een budget van € 1.500 voor ***'Vergaderingen en recepties'*** voor de statutaire bijeenkomsten blijft beschikbaar voor de regiowerking te ondersteunen.

3.3.1. Steden- en ambtenarenoverlegmomenten

Het stedenoverleg heeft als doel om met de diensthoofden voor toerisme van de vier steden de agendapunten van de raden van bestuur voor te bereiden en daarnaast ook concrete acties en projecten te bespreken om een breder draagvlak en meer kwaliteit na te streven. In de praktijk zijn het vaak ook agendapunten die de steden ook rechtstreeks aanbelangen.

2018 was een druk jaar in het bijzonder voor de steden met de jaarthema's die op het programma stonden en dit tijdens een jaar waarin verkiezingen werden georganiseerd. Het stedenoverleg kon hierdoor slechts 1 maal georganiseerd worden. Anderzijds werd het ambtenarenoverleg in 2018 op een hogere frequentie georganiseerd.

Volgende steden- en ambtenarenoverlegmomenten werden in 2018 georganiseerd:

- *Stedenoverleg dd. 8 mei 2018 om 13.30u te Zottegem*
- Studiedag digitaal wandelportaal Vlaamse Ardennen op 19 jan. 2019 te Zottegem
- Ambtenarenoverleg dd. 17 mei 2018 in de Poort te Gavere
- Kick-off moment realisatie digitaal wandelportaal op 12 juni in bibliotheek te Brakel
- Ambtenarenoverleg dd. 18 oktober 2018 te Ronse

3.3.2. Interne beurs

Na de positieve ervaring en evaluatie van de eerste editie van de interne beurs met als doelstelling elkaar in de toeristische sector beter leren kennen, kon een ***2de editie*** niet uitblijven. Nieuw bij deze 2de editie was de samenwerking met de collega's uit de ***buurregio van het Pajottenland***. Deze werden uitgenodigd in het kader van een samenwerkingsproject 'Samen voor streekversterking' om van elkaar te leren wat dan ook perfect aansloot bij het basisidee van de interne beurs. Bovendien konden hiervoor op subsidiemiddelen worden gerekend.

In 2018 werd het ***Provinciaal Domein De Gavers*** als locatie voor de 2de interne beurs gezien de uitstekende nieuwe infrastructuur (Evenementenhal 'De Doos') en de centrale ligging tussen beide regio's. De beurs vond plaats op dinsdag 13 maart 2018 van 9.30u tot 16.00u. Er namen 24 standhouders aan deel en 85 bezoekers hadden zich ingeschreven waarvan er effectief 65 aanwezig waren.

In de namiddag werden er ***2 infosessies*** georganiseerd:

- presentatie door het bureau 'Lobkeymonster' uit Gent over hoe omgaan met sociale media in het kader van de campagne 'Het Wandelwalhalla';
- voorstelling van jaarthema's 4 steden en van Brueghelјaar in het Pajottenland;

De middaglunch vond plaats in het plaatselijk restaurant 'Restoga' die ook zorgden voor koffie bij de verwelkoming en voor een afsluitende drink.

Budget: Samenwerkingsproject T.O. 'Samen voor streekversterking' + Sectorwerking TVA
Totale kosten: - catering Restoga : € 2.583 (budget samenwerkingsproject T.O.)
- presentatie Lobkey: € 1.815 (budget sectorwerking TVA)
Leadersubsidies: 95% op € 2.583 = € 2.453,85 (PO Samenwerkingsproject T.O.)

4. PROJECTWERKING

4.1. Leaderproject 'Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen'

Dit leaderproject werd door Toerisme Vlaamse Ardennen als hoofdpromotor en door RLVA en Natuurpuntbeheer als copromotoren ingediend binnen het leaderthema 'Ontwikkeling en promotie van de streekidentiteit' en door de Plaatselijke Groep (PG) van Leader Vlaamse Ardennen op 9 december 2015 goedgekeurd voor een totaal bedrag van € 117.000 en met een cofinanciering van 65% of € 76.050.

- ***Aanvraag projectverlengingen en budgetverschuiving in 2018***
  Het project had initieel een duurtijd van 2,5 jaar maar na die periode was het project nog niet verder geraakt dan een inventarisatie en een duidelijke visie en plan. Het aanvragen van een projectverlenging drong zich op eind juni 2018.
  - ***1ste aanvraag:*** Een eerste projectverlenging werd aangevraagd en door de PG goedgekeurd voor 6 maanden tot ***31 december 2018.***

  - ***2de aanvraag:*** Deze maal diende er niet alleen een nieuwe, ultieme projectverlenging aangevraagd te worden voor de uitvoering van de nog resterende acties maar ook diende maximaal kosten ingediend te worden om geen projectmiddelen zien verloren te gaan. Door een budgetverschuiving en een maximale declaratie van kosten dmv voorschotfacturen kon hieraan voldaan worden en werd. De verlenging en de budgetverschuiving door de PG andermaal goedgekeurd ***tot 30 juni 2019.***

- ***Realisaties gedurende 2018***

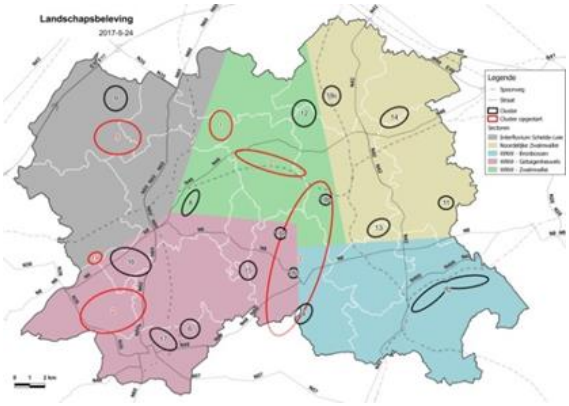

Uit een lijst van 14 streekthema's werden uiteindelijk een 7-tal thema's weerhouden waar met dit project zou worden geïnvesteerd omwille van het relatief belang van het thema, de lokale dynamiek die er aanwezig was en de beschikbare middelen die beperkt zijn.

Volgende acties werden per thema ***gedurende 2018 gerealiseerd*** al werden ze nog niet allemaal op het terrein uitgewerkt:

a. <u>Knotbomen en wijmiers in de Zingemse meersen</u>
- aankoop paal + wilgensoorten voor portaal knotbomerij
- productie 10 biodiversiteitspaaltjes
- realisatie vlonder of zitbank rond wilgenboomstam
- productie 1 uilsculptuur pruik knotboom
- realisatie levensloop knotbomenrij (klein naar groot) + zitbank
- realisatie gevlochten wilgenhutten en wilgenhagen met vrijwilligers
- productie massieve zitstam van een oude wilgenboom
- aankoop 5 bronzen libellen voor een poelvijver

b. <u>Fauna en Flora in de Bronbossen</u>
- realisatie van een vlonder met leuning in ’t Burreken
- zitbank/vlonder rond knotlinde
- vuursalamander gesculpteerd en geschilderd uit een liggende boomstam (Everbeek)

c. <u>Geologie aan de kerken in Opbrakel, Elst en Sint-Goriks-Oudenhove en in Balegem</u>
- houten frame met hangende krassteen te Sint-Goriks
- aankoop, transport en bewerken stenen en houten onderstel geologische zitbanken

d. <u>Molenleven langs de Zwalmbeek in Zwalm en Brakel</u>
- productie van een pupiter uit een boomstam voor zithoek aan Zwalmmolen
- productie 1 houten ijsvogelsculptuur voor aan de Zwalmbeek
- productie 5 houten Kwikstaartsculpturen voor rondom de Boembekemolen

e. <u>Reliëf langs de Panorama wandelroute in Kluisbergen, Maarkedal en Ronse</u>
- productie 15 kleine hoogtepalen voor aan steile klim te Maarkedal
- productie 3 geverfde hoogtereferentiepalen voor 3 locaties langs Panoramaroute
- productie 3 geverfde hoogte infopalen voor 3 locaties langs de Panoramaroute
- productie 1 hoogtezichtpaal of doorkijkpaal
- realisatie natuurlijke reliëflijnen met hoogte aanduidingsbordjes per reliëflijn
- realisatie wit gekalkte weidepalen langsheen wandelpad voor aantonen hellingsgraad
- productie 2 hellingboomstammen en 2 ligsteunpalen voor Patersberg en de Rampe

f. <u>Agrarisch natuurbeheer in Wannegem-Lede (Kruisem)</u>
- sculpteerwerk 1 houten Veldleeuwerik
- productie 11 akkervogelpaaltjes

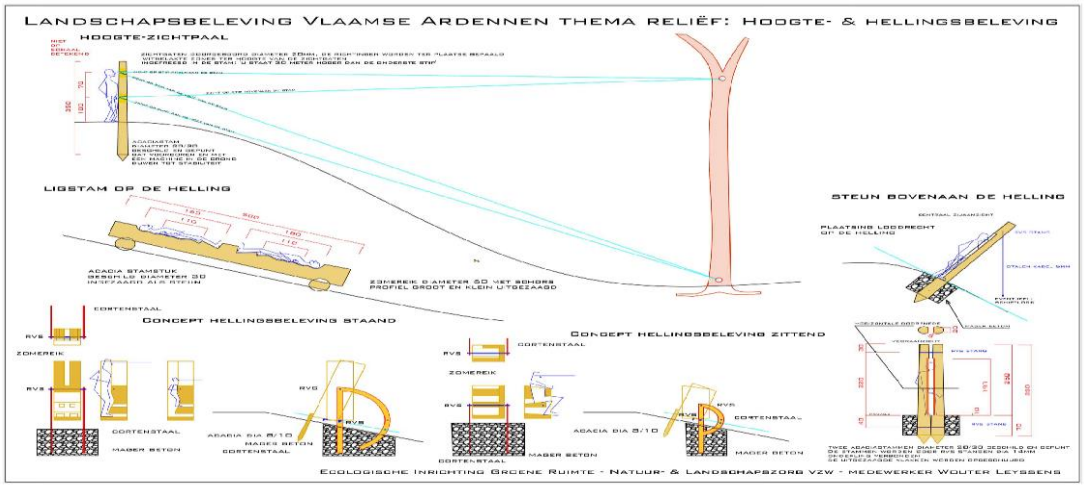

- **Budget**

<u>Totaal budget:</u>	**: € 117.000 incl. BTW**
- opmaak landschappelijk-toeristisch plan	: € 12.500
- vergoeding vrijwilligerswerk	: € 18.000 → € 15.000 (- € 3.000)
- investeringskosten op het terrein	: € 38.000 → € 44.000 (+€ 6.000)
- personeelskosten (begeleiding op terrein)	: € 23.500
- promotie en communicatie	: € 22.000 → € 19.000 (- € 3.000)
- werkingskosten	: € 3.000
<u>Financiering</u>**:**	**: € 117.000 incl. BTW**
- TVA	: € 11.340
- RLVA	: € 8.960
- Natuurpuntbeheer	: € 20.650
- cofinanciering Leader (65%)	: € 76.050
<u>Totale uitgaven 2018</u>**:**	**: € 79.164,06**
- uitgaven TVA 2018 (promo/website/investeringen)	: € 9.296,38
<u>Totale ontvangsten 2018</u>**:**	**: € 17.793,93**
- nog te ontvangen TVA 2018 (subsidies)	: € 3.253,73

Bij de 2de aanvraag voor een projectverlenging werd tevens een ***budgetverschuiving*** aangevraagd om meer investeringen (+ € 6.000) op het terrein te kunnen realiseren enerzijds en om het budget voor promotie (- € 3.000) en voor bijdrage in natura (- € 3.000) te verlagen gezien te weinig tijd rest om nog veel promotie te kunnen doen en om nog voldoende vrijwilligers nog aan het werk te krijgen.

4.2. Streekmotor 23

Het plattelandsproject 'Streekfonds Vlaamse Ardennen en Denderstreek' dat geleid heeft tot de oprichting van 'Streekmotor23' liep eind 2017 definitief af. Het moment waarop Streekmotor23 op eigen benen moet leren te staan zonder verdere projectsubsidies.

Sindsdien wordt Streekmotor23 geleid door een bestuurscomité dat wordt voorgezeten door de provinciegouverneur Jan Briers.

Andere leden zijn de stichtende organisaties: RLVA (Els Eeckhout), Streekoverleg ZOV (Fons Wauters) en TVA (Wim Haesebeyt) en de KBS naast ook een aantal leden uit de bedrijfswereld waaronder een aantal structurele partners als VDK Spaarkas, Willy Naessens, La Lorraine en SOLVA en gouden, zilveren en bronzen sponsors.
Verder kan men Streekmotor23 ook steunen door de 'Vrienden van Streekmotor23' en dit op diverse manieren: het organiseren van een actie, via legaten of door een gift over te maken.

Jaarlijks organiseert Streekmotor 23 minimaal 1 projectoproep waarna op basis van het beschikbare budget en een op voorhand vastgelegd puntensysteem een aantal projecten door het bestuurscomité worden geselecteerd (jurering) en goedgekeurd.
De financiële steun die zij ontvangen bestaat voor 50% uit giften van bedrijven aan het streekfonds en voor 50% uit crowdfunding dat de initiatiefnemers of projectpromotoren via het donatieplatform van Streekmotor 23 zelf dienen op te halen.

Realisaties 2018:
Begin 2018 werden **4 nieuwe projecten** geselecteerd met als doel de communicatie over het streekfonds verder op te bouwen: vzw Leefboerderij De Kanteling (Herzele), Sportieve activiteiten voor mensen met kanker (vzw SaBel Ronse), Fietsen met een beperking (vzw 't Sneukelwiel) en De Gendarmerietuin (Aalst).

Nieuw goedgekeurde projecten:
Eind 2018 werden volgende 6 nieuwe projecten die in aanmerking komen om steun te ontvangen van Streekmotor23 goedgekeurd: Looppiste en rolwagenpad (GO! MPI 't Craeneveld te Oudenaarde), Buurtpunt E17 toegankelijk voor iedereen te Ename (PROFO vzw), Vakantieopvang voor kinderen met een beperking uit de VA (vzw Give us a break (Oudenaarde), Tuin 9420 in Jeugdhuis Dido en Imkerij De Kleine Steen (Erpe-Mere), Help voedseltuin Rijkbos groeien (Elene), Van schaap tot draad op de Diggiezolder (Brakel).

4.3. Samenwerkingsproject leadergebieden Vlaamse Ardennen en Pajottenland+

Samenwerkingsprojecten tussen leadergebieden uit landen van de Europese unie is een instrument die door Europa worden voorzien om aan ***kennisuitwisseling*** te kunnen doen en zo van elkaar te leren. Elke leaderwerking kan gedurende de 6-jarige leaderperiode één of meer van deze samenwerkingen aangaan en krijgt hiervoor een vast en totaal budget van circa € 125.000 ter beschikking. Het subsidiepercentage van 95% maakt het voor de promotoren en copromotoren interessant om hieraan te participeren.

De PG ***Leader Pajottenland*** uit Vlaams-Brabant diende samen met de ***PG Leader Vlaamse Ardennen*** de leaderwerkingen samenwerkingsproject in. Dit nieuw samenwerkingsproject kreeg de naam ***'Samen voor streekversterking'*** en kreeg volgende ***projectonderdelen***:

- ontwikkelen van een streekverhaal (en -merk) voor de Vlaamse Ardennen;
- vernieuwde aanpak in het streekonthaal op het platteland;
- opzetten van streekoverschrijdende acties binnen toerisme en recreatie;
- voedselcoöperaties en streekmerkgebruikers nieuwe kansen bieden;
- uitbouw van een streekfonds voor het Pajottenland;
- coördinatie van het samenwerkingsproject

Toerisme Vlaamse Ardennen stapte als projectpartner en copromotor in het project om aan volgende projectonderdelen mee te werken:

a. Vernieuwde aanpak voor het toeristisch onthaal op het platteland

- aandacht voor de uitbouw van een vernieuwd onthaalnetwerk op het platteland;
- aandacht voor het ondersteunend vormen van de mensen in de onthaalpunten door opleiding- en netwerkmomenten en door het organiseren van ambassadeurstrajecten;
- aandacht voor het versterken van de streekidentiteit door verbeterde dienstverlening en door productontwikkeling;

b. Creatie van een gezamenlijke brochure voor daguitstappen voor groepen

- ontwikkelen van een gezamenlijke brochure dagtrips voor groepen VA + Pajottenland
- creatie van extra aanbod rond bovenlokale thema's (Vlaamse Meesters AB en Brueghel)

c. Organiseren van grensoverschrijdende publieksevenementen die de toeristische onthaal- en belevingspunten in de VA en het Pajottenland met elkaar verbinden

- als slotevenement een groots wandel- en fietsevenement organiseren in 2020

Totaal projectbudget 2018 – 2020 : uitgaven: € 65.500

Totaal projectonderdelen TVA **:** uitgaven: € 53.000 – subsidies: € 41.950
Budget TVA 2018 **:** uitgaven TVA: € 5.682,40 – subsidies TVA: € 5.398,28

5. STREEKWERKING

5.1. Plaatselijke Groep (PG) Leader Vlaamse Ardennen

Wim Haesebeyt zetelt als regiocoördinator van Toerisme Vlaamse Ardennen in de Plaatselijke Groep (PG) en het Dagelijks Bestuur (DB) van Leader Vlaamse Ardennen. Deze komen een 5-tal maal per jaar bijeen om vergaderingen voor te bereiden (DB), nieuwe projectoproepen te bespreken of ingediende projecten of projectideeën te adviseren en/of goed of af te keuren.

In 2018 werd door Leader Vlaamse Ardennen ***geen projectoproep*** georganiseerd en konden ook geen nieuwe, goedgekeurde leaderprojecten vanaf 2019 worden opgestart.

De PG-leden werden in 2018 wel opgeroepen om een ***verplichte evaluatie*** te maken van de leaderwerking met het oog op de werking in de resterende 3 jaren van deze leaderperiode. Zo werden volgende stellingen/discussiepunten aan de PG-leden voorgelegd:

- hoe projectideeën beter capteren? Op welke manier hierin een pro-actieve rol opnemen?
- opgelegde samenwerking werkt niet. Hoe kan samenwerking wel gestimuleerd worden?
- moeten gevestigde organisaties begeleid worden naar projecten met een grotere meerwaarde voor de streek?
- hoe drempels voor kleinere organisaties, ondernemers, gemeenten, … verlagen?

5.2. Samenwerking met Streekoverleg Z.O.V. en SOLVA

Streekoverleg Z.O.V. en Solva kwamen onlangs hun visie naar buiten door enkele fundamentele uitdagingen te formuleren waar de regio voor staat en deden tegelijkertijd een oproep om met alle gemeenten en regionale organisaties samen naar werkende oplossingen op zoek te gaan.

Volgende ***uitdagingen of thema's*** worden door de regio alvast naar voor geschoven:

- Leefbare kernen
- Werk in eigen streek
- Open ruimte vrijwaren

Toerisme Vlaamse Ardennen wordt gevraagd om samen mee de schouders te zetten onder deze uitdagingen tijdens een aantal ***rondetafelgesprekken*** die per thema en over de thema's heen zullen worden georganiseerd. Het verbeteren van de ***toeristische signalisatie*** binnen de bouwsteen 'Mobiliteit' vonden we al een eerste interessante actie om mee te nemen.

5.3. Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen

Naast de vertegenwoordiging van de toeristische sector in de raad van bestuur en algemene vergadering van TVA in de persoon van de regiocoördinator, wordt er ook projectmatig samengewerkt met RLVA in volgende projecten:

- het leaderproject 'Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen' met TVA als hoofdpromotor en RLVA als copromotor;
- het leaderproject 'Vuur doet leven' met RLVA als hoofdpromotor en TVA als partner voor de toeristische communicatie.

5.4. Horeca Vlaamse Ardennen

De ***3de Nacht van de Horeca in de Vlaamse Ardennen*** op 27 februari 2018 in Ronse was een ideaal moment om de nieuwe wandellussen en bijhorende displays ontwikkeld in het kader van de campagne 'Het Wandelwalhalla' en bedoeld om in de horecazaken langs de wandellussen te distribueren, voor te stellen op de stand van Toerisme Vlaamse Ardennen.

5.5. Toeristisch-recreatief project 'Samen Werk Maken van een Beleefbare Dendervallei'

Het strategisch project Denderland maakte duidelijk dat het toeristisch-recreatief potentieel van de Dendervallei onderbenut is.

Zonder van een nieuwe toeristische regio te willen spreken werd het toch vlug duidelijk dat de Dendervallei als grensoverschrijdend gebied een duidelijke plaats op de toeristische kaart moest krijgen. De vallei als een scharniergebied dat Vlaanderen en Wallonië verbindt. Een gebied waar de toeristische regio's Scheldeland, Vlaamse Ardennen, Pajottenland en Wallonie Picarde elkaar ontmoeten. Een ongeziene bestemming voor dagtoerisme en de ideale uitvalsbasis voor een meerdaagse verkenning van de toeristische regio's die de Dendervallei met elkaar verbindt.

In de zoektocht naar een trekker werd – gezien het grondgebied - al vlug uitgekomen bij Toerisme Oost-Vlaanderen. Geleidelijk aan volgden ook nog andere partners (provinciebesturen Vlaams-Brabant en Henegouwen, overkoepelende organisaties als Wapi en uiteraard de 11 gemeenten waaronder ook de Waalse gemeenten Lessines en Ath en met Geraardsbergen de enige stad of gemeente uit de Vlaamse Ardennen. Op 7 juni 2018 kon het toeristisch-recreatieve project « Samen Werk Maken van een Beleefbare Dendervallei » symbolisch boven de doopvont gehouden.

De ondertekenende partners engageren zich om samen werk te maken van een beleefbare Dendervallei door het toeristisch-recreatief potentieel op een kwalitatieve en duurzame wijze te ontwikkelen over de grenzen van gewesten, provincies, gemeenten, toeristische regio's, organisaties en sectoren heen.

Toerisme Vlaamse Ardennen vzw is partner binnen dit samenwerkingsverband zonder financiële verbintenis en wordt in de stuurgroep door de regiocoördinator vertegenwoordigd. Het samenwerkingsverband wordt voor een voorlopige eerste termijn van 2 jaar opgestart en heeft een jaarlijks werkingsbudget van € 20.000. In die periode en met deze middelen zal het werk maken om volgende vijf ambities waar te maken:

1. De Dender ontwikkelen als groen-blauwe recreatieve as, aanvullend op zijn hoofdfuncties, waterbeheersing en scheepvaart.
2. De centra van de Dendersteden uitbouwen tot toegangspoorten en belevingspolen met elk een eigen identiteit.
3. Belevingspolen tussen en rond de Dendersteden ontwikkelen in zowel de open ruimte als in het peri-urbaan gebied.
4. Samenhang creëren tussen de Dender als as en de belevingspolen binnen één gebiedsdekkend netwerk.
5. De Dendervallei op recreatief en toeristisch vlak gefaseerd in de markt zetten.

5.6. Complex project Kluisbos

In september 2018 startte de gemeente Kluisbergen, de provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Regering het complex project Kluisbos om op een strategische en op korte termijn oplossingen te zoeken voor enkele problemen en uitdagingen in en rond het Kluisbos. De functies wonen en (verblijf)recreatie zijn in een specifiek beschermde zone (Habitat- en Natura 2000-gebied) geen evidentie maar wel de moeite waard om te onderzoeken.

6. REKENINGEN 2018

6.1. Beginbalans 2018

NAAM	OMSCHRIJVING	BEDRAGEN	(in euro's)
ACTIEF			**120.529,47**
Materiaal			**p.m.**
	Allerhande materialen	p.m.	
Vorderingen < 1 j.			**14.881,65**
	Nog te ontvangen opbrengsten	5.909,91	
	Over te dragen kosten	8.971,74	
Liquide middelen			**105.647,82**
	Kas	71,26	
	KBC Zichtrekening	105.576,56	
PASSIEF			**120.529,47**
Eigen Vermogen			**115.211,54**
	Kapitaal	115.211,54	
Schulden < 1 j.			**5.317,93**
	Nog te betalen kosten	5.317,93	

6.2. Resultatenrekening 2018

NAAM	OMSCHRIJVING	BEDRAGEN	(in euro's)
ONTVANGEN			**125.096,37**
Financiële bijdragen			**111.904,00**
	Brakel	3.673,00	
	Gavere	2.294,00	
	Geraardsbergen	8.169,00	
	Herzele	2.855,00	
	Horebeke	816,00	
	Kluisbergen	3.563,00	
	Kruishoutem	2.362,00	
	Lierde	1.114,00	
	Maarkedal	2.168,00	
	Oosterzele	2.436,00	
	Oudenaarde	9.016,00	
	Ronse	4.032,00	
	Sint-Lievens-Houtem	1.650,00	
	Wortegem-Petegem	2.267,00	
	Zingem	1.517,00	
	Zottegem	4.839,00	
	Zwalm	3.007,00	
	TOV	55.776,00	
	RLVA	50,00	
	CRVV	50,00	
	Pasar	50,00	
	Horeca Vlaamse Ardennen	50,00	
	UNIZO Oudenaarde	50,00	
	VVV Brakel	25,00	
	VVV Oosterzele	25,00	
	KVVV Zottegem	25,00	
	GVVV Vlaamse Ardennen	25,00	
Bedrijfsopbrengsten			**13.192,37**
	BO-Toeristisch onthaal	5.398,28	
	BO-Landschapsbeleving	6.042,64	
	BO-Andere	1.751,45	
Financiële opbrengsten			**0,00**
	Intresten KBC	0,00	

NAAM	OMSCHRIJVING	BEDRAGEN	(in euro's)
UITGAVEN			**162.105,22**
Werkingskosten			**5.606,16**
	Lidmaatschappen/abonnementen	108,11	
	Administratie	829,73	
	Portkosten	219,40	
	Vergaderingen en recepties	2.783,06	
	Verzekeringen	1.079,81	
	Onkostenvergoeding bestuurders	586,05	
Promotie - algemeen			**100.488,39**
	Regiopocket	21.405,64	
	Beurzen	8.355,70	
	Pers & PR	705,20	
	Publiciteit	219,10	
	Fotosessie	106,00	
Promotie - campagnes			
	Campagne WNW	42.529,95	
	Themacampagnes	20.000,90	
	Promotie wandelen online	4.814,72	
	Rondetoerisme	2.351,18	
Productontwikkeling			**46.921,12**
	Landschapsbeleving	9.296,37	
	Streekfonds VA	2.686,00	
	Digitaal wandelportaal	34.938,75	
	Wandelonthaal	0,00	
Regiowerking			**9.026,19**
	Sectorwerking	3.343,79	
	Samenwerkingsproject T.O.	5.682,40	
Financiële kosten			**63,36**
	Bank- en beheerskosten	63,36	

6.3. Eindbalans rekeningen 2018

NAAM	OMSCHRIJVING	BEDRAGEN	(in euro's)
ACTIEF			**108.830,04**
Materiaal			**p.m.**
	Materiaal allerhande	p.m.	
Vorderingen < 1 j.			**12.139,89**
	Nog te ontvangen opbrengsten	12.139,89	
Liquide middelen			**96.690,15**
	Kas	1,08	
	KBC Zichtrekening	96.689,07	
PASSIEF			**108.830,04**
Eigen Vermogen			**78.202,69**
	Kapitaal	78.202,69	
Schulden < 1j.			**30.627,35**
	Nog te betalen kosten	30.627,35	

6.4. Toelichting bij de rekeningen 2018

Het kapitaal, de reserves of ***eigen vermogen*** van Toerisme Vlaamse Ardennen vzw overschreed begin 2018 voor het eerst sinds haar oprichting in het jaar 2000 de kaap van € 100.000 of € 115.211,54 om precies te zijn. De reserves waren dus zelfs groter geworden dan de financiële bijdrage van de vzw die jaarlijks € 111.904 bedraagt. Redenen hiervoor konden gezocht worden bij de vertragingen die werden opgelopen bij een aantal lopende projecten en ook bij de ontvangen subsidies en financiële tussenkomsten van respectievelijk Toerisme Vlaanderen en Toerisme Oost-Vlaanderen voor de lopende wandelcampagne waardoor minder eigen middelen dienden ingezet te worden.

De relatief ***hoge reserve*** was wel een duidelijk signaal voor de raad van bestuur en algemene vergadering om daar iets aan te doen. Eind 2017 werd door de raad van bestuur dan ook het licht op groen gezet voor de ontwikkeling van een digitaal wandelportaal voor de gemeenten van de Vlaamse Ardennen. Een éénmalig budget van € 30.000 werd hiervoor vrijgemaakt. Verder was het duidelijk dat er voortuitgang diende geboekt te worden met de lopende projecten 'Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen' en 'Samen voor streekversterking' ook al hebben we deze twee projecten zelf niet helemaal in de hand gezien de samenwerking met andere projectpromotoren (Natuurpuntbeheer, RLVA, Leader Vlaamse Ardennen en Leader Pajottenland). Tenslotte vielen in 2018 - 2de jaar van de campagne 'Het Wandelwalhalla' - de subsidies van Toerisme Vlaanderen wel helemaal weg.

Het boekjaar 2018 kon dus worden aangevat met een ruim werkingsbudget van in totaal € 252.215,54 bestaande uit € 115.211,54 aan reserves enerzijds en € 137.004 aan nieuwe ***ontvangsten*** (financiële bijdragen leden, project- en financiële opbrengsten) anderzijds.
In totaal werden in 2018 slechts € 125.096,37 aan nieuwe inkomsten gegenereerd wat € 11.907,63 minder is dan verwacht. Opnieuw waren het de projectopbrengsten die lager uitvielen dan verwacht, al kon ook gezegd worden dat het project nu eindelijk wel in volle uitvoering was gekomen en verdere resultaten kunnen worden verwacht. Ook hoeft het niet te verbazen dat de financiële inkomsten tot nul euro zijn herleid sinds er geen interesten op financiële beleggingen meer te verdienen zijn.
Opvallend zijn de **'Andere bedrijfsopbrengsten'** ten bedrage van € 1.751,45 die hoofdzakelijk bestaan uit een vergoeding van de verzekering € 1.195,59 voor geleden schade (een 2000-tal regiopockets werden vernietigd door waterschade in het gebouw) maar ook uit de verkoop van de Streek-GR Vlaamse Ardennen (€ 323,55) en nog voor ontvangen subsidies van het al afgesloten project 'Streekfonds VA' (€ 232,31).

Aan uitgavenzijde werd voor 2018 een ruim budget voorzien om de ambitie van de vzw duidelijk te onderstrepen zowel op vlak van promotie, project- en sectorwerking.
Het budget voor ***promotie*** bedroeg € 119.500, een stuk meer dan de jaarlijkse financiële bijdrage. De grootste hap ging met € 42.500 naar het 2de jaar van de ***campagne 'Het Wandelwalhalla'*** dat met € 42.529,95 ook volledig werd uitgegeven. Wanneer daar ook de uitgaven voor 'Online promotie wandelen' zeg maar facebook voor € 4.814,72 en bijna de helft of € 9.842,40 van het budget 'Themacampagnes' en ongeveer € 3.017,50 van het budget 'Landschapsbeleving' aan toegevoegd wordt, kan gezegd worden dat in 2018 een totaal bedrag van € 60.204,57 werd besteed aan de campagne 'Het Wandelwalhalla'.
Verder was er de ***regiopocket*** Vlaamse Ardennen – opgesmukt met een extra vleugje 'Wandelen' – die opnieuw werd uitgegeven op 25.000 ex. voor een totale kostprijs van € 21.405,64 en ook voor de deelname aan ***beurzen*** werd nog eens € 8.355,70 uitgegeven.

Ook op vlak van ***projectwerking*** werd toch één er ander gerealiseerd in 2018. Op de eerste plaats was er het nieuwe ***digitaal wandelplatform*** waarvoor begin 2018 een bestek en een overheidsopdracht zonder bekendmaking werd uitgeschreven en gegund. In de loop van het ontwikkelingsproces werd er ook nog een extra kost goedgekeurd voor een verbeterde uitwerking van de printversie en werd uiteindelijk met inbegrip van de hostingskosten voor het eerste jaar, een totaal bedrag van € 34.938,75 incl. BTW hiervoor uitgegeven.

Voor het project ***'Landschapsbeleving in de Vlaamse Ardennen'*** werd in 2018 voor € 9.296,37 uitgegeven waarvan € 4.982,80 aan investeringen voor in hoofdzaak de geologische zitbanken en € 4.313,57 voor promotie ter ondersteuning van de website (verbouwen en hosting) en voor het op pad sturen van een influencer langs enkele realisaties op het terrein. Er werd echter verwacht in 2018 voor € 22.500 aan uitgaven te kunnen doen voor het project 'Landschapsbeleving' wat € 13.203,63 meer is dan maar gerealiseerd werd maar dat is door het moeilijke samenwerkingsverband en de complexiteit van de acties niet helemaal gelukt.
Als bijdrage aan ***Streekmotor23*** werd in 2018 een bedrag van € 2.686 uitgegeven waarvan € 1.400 als jaarlijkse bijdrage terwijl de overige kosten als promotionele ondersteuning.

Omdat de ***sectorwerking*** gezien ook de ambitie 'Samen Sterk' meer en meer van belang wordt in de regiowerking werd hiervoor ook een interessant budget samengebracht mede door projectmiddelen uit het ***samenwerkingsproject 'Samen voor streekversterking'*** waar het vernieuwd toeristisch onthaal een belangrijk onderdeel van uitmaakt. Van het totaal budget van € 12.500 voor het samenwerkingsproject werd € 9.026,19 uitgegeven terwijl ook de uitgaven voor 'Vergaderingen en recepties' met € 2.783,06 hoger uitvielen dan het voorziene budget van € 1.500.

6.5. Controleverslag rekeningen 2018

Mevrouw M. Dheere – boekhoudster bij Toerisme Oost-Vlaanderen vzw - werd aangeduid als toezichthouder om de boekhouding van Toerisme Vlaamse Ardennen vzw na te zien. Dit nazicht gebeurde op dinsdag 16 april 2019 in de kantoren van Toerisme Vlaamse Ardennen te Ronse en in het bijzijn van:

- Herman De Vos, penningmeester TVA en voorzitter KVVV Zottegem
- Jurgen Soetens, externe toezichthouder, financieel directeur bij de Stad Ronse en tevens burgemeester van de gemeente Lierde
- Wim Haesebeyt, secretaris TVA en regiocoördinator Toerisme Vlaamse Ardennen

Op basis van de voorliggende financiële staten en na een beperkt nazicht, kan men stellen dat de financiële boekingen van 2018 door passende verantwoordingsstukken zijn gestaafd.

Er wordt vastgesteld dat voor de opmaak van de regiopocket 2018 de markt onvoldoende werd bevraagd. Naast Grafitto werd slechts één bijkomende prijsaanvraag ontvangen van Lobkeymonster uit Gent en geen bureaus uit de eigen regio werden aangeschreven.
Verder wordt geadviseerd om volgens art. 32 van de statuten van Toerisme Vlaamse Ardennen opnieuw te laten notuleren onder welke vorm de Algemene Vergadering akkoord gaat om een onkostenvergoeding uit te betalen aan de bestuurders voor het bijwonen van de raden van bestuur. Al meerdere legislaturen bedraagt deze € 30 per zitting.

Tenslotte werd bij de controle vastgesteld dat bij de afsluit van de rekeningen 2018 diende rekening gehouden te worden met de regularisatie van overlopende rekeningen van 2017 en met het aanmaken van enkele nieuwe overlopende rekeningen voor het boekjaar 2018.

Regularisatie overlopende rekeningen 2017:

- ***€ 8.971,56*** over te dragen kosten voor 2018 betaald in 2017 waarvan € 3.153,27 standgeld voor het vakantiesalon in Brussel in februari 2018 en € 3.948,05 standgeld vakantiesalon Utrecht in januari 2018 evenals € 1.870,24 reeds betaalde en aan de steden nog door te factureren hotelkosten voor Utrecht 2018;

- ***€ 5.317,93*** nog te betalen kosten 2017 die pas zullen betaald worden in 2018 waarvan € 4.600 ontvangen van de Stad Oudenaarde als vooruitbetaling voor nog te betalen taxiritten in 2018 in het kader van het project ‘Toeren met taxi’s’ en de daarbij horende vouchers voor arrangementen en waarvan ook nog € 717,93 te betalen kosten voor het lichtfestival 2018 in Gent ten laste van het einde 2017 afgelopen leaderproject project ‘Streekfonds VA’;

- ***€ 5.909,91*** nog te ontvangen opbrengsten voor leadersubsidies uit het project ‘Streekfonds VA’ ingevolge uitgaven in 2de semester 2017 en 1ste semester 2018.

Nieuwe overlopende rekeningen 2018:

- ***€ 30.627,35*** nog te betalen kosten waarvan € 8.816,47 facturen voor de wandelcampagne, € 2.727,21 aan uitgaven voor het project 'Landschapsbeleving', € 610,24 aan uitgaven voor sectorwerking n.a.v. het opleidingsmoment gastheerschap, € 4.520 voor Toeren met taxi's, € 605 voor promotie-uitgaven (KLA-4) t.v.v. Streekmotor23, € 13.338,43 als slotfactuur voor het digitaal wandelportaal en € 210 als onkostenvergoeding voor de bestuurders;

- € 12.139,89 nog te ontvangen opbrengsten waarvan € 698,97 subsidies voor Streekfonds VA bestaande uit € 503,38 al in het resultaat van 2017 opgenomen maar niet uitbetaald en € 195,59 niet voorzien en nu als 'Andere bedrijfsopbrengsten' in het resultaat van 2018 opgenomen en waarvan ook subsidies voor het project Landschapsbeleving t.b.v. € 6.042,24 en voor het project 'Samen voor streekversterking' of Toeristisch onthaal t.b.v. € 5.398,28.

Tenslotte werden ook ***de saldi per 31-12-2018 van de bankrekening en de kassa*** van Toerisme Vlaamse Ardennen als volgt vastgesteld:

- KBC Zichtrekening : € 96.689,07
- Kas : € 1,08

Na het nakijken van alle financiële staten en controle van de genomen regularisaties voor de afsluit van de rekeningen van 2018, kan de eindbalans 2018 van de vzw Toerisme Vlaamse Ardennen als volgt beknopt worden weergegeven:

ACTIEF	**OMSCHRIJVING**	**108.830,04**
Liquide middelen		**96.690,15**
	Kas	1,08
	KBC Zichtrekening	96.689,07
Vorderingen < 1 j.		**12.139,89**
	Nog te ontvangen opbrengsten	12.139,89
PASSIEF	**OMSCHRIJVING**	**108.830,04**
Eigen Vermogen		**78.202,69**
	Reserves	78.202,69
Schulden < 1 j.		**30.627,35**
	Nog te betalen kosten	30.627,35

Ondergetekenden stellen dan ook voor aan de Algemene Vergadering ontlasting te willen verlenen aan de raad van bestuur door de rekeningen van 2018 goed te keuren.

Melissa Dheere	Herman De Vos	Jurgen Soetens
Toezichthouder	Penningmeester	Extern toezichthouder

BUDGET 2018 - 2019

POSTEN IN & UIT	OMSCHRIJVING	BUDGET 2018	IN/UIT 31-12-2018	BUDGET 2019
Totale ontvangsten		**€ 137.004,00**	**€ 125.096.37**	**€ 145.579,00**
Bijdragen leden		**€ 111.904,00**	**€ 111.904,00**	**€ 111.904,00**
Gemeenten	Jaarlijkse financiële bijdrage leden gemeenten obv fin.verdeelsleutel 2006	€ 55.778,00	€ 55.778,00	€ 55.778,00
TOV	Jaarlijkse financiële bijdrage TOV en gemeenten volgens sleutel 2006	€ 55.776,00	€ 55.776,00	€ 55.776,00
Private leden	Jaarlijkse bijdrage private leden van € 25 (VVV's) en € 50 (socio-econ.)	€ 350,00	€ 350,00	€ 350,00
Bedrijfsopbrengsten		**€ 25.050,00**	**€ 13.192,37**	**€ 33.625,00**
PO-Landschapsbeleving	Jaarlijks te verwachten opbrengsten uit subsidies leaderproject	€ 14.675,00	€ 6.042,64	€ 12.000,00
PO-Toeristisch onthaal	Subsidies ontvangen ikv samenwerkingsproject Leader VA en Leader Pajot+	€ 10.375,00	€ 5.398,28	€ 19.350,00
BO-Andere	Verkoop boeken 'Heuvels van de Ronde', Streek-GR-gidsen, …	€ 0,00	€ 1.751,45	€ 0,00
Financiële opbrengsten		**€ 50,00**	**€ 0,00**	**€ 50,00**
Intresten	Intresten uit KBC-zicht- en –spaarrekeningen	€ 50,00	€ 0,00	€ 50,00
Totale uitgaven		**€ 197.350,00**	**€ 162.105,22**	**€ 155.950,00**
Werkingskosten		**€ 5.300,00**	**€ 5.606,16**	**€ 7.500,00**
Lidmaatschap/abonnement	Jaarlijks terugkerende kosten voor lidmaatschap TOV en abonnementen	€ 200,00	€ 108,11	€ 200,00
Administratieve kosten	Administratief drukwerk, keuken, …	€ 1.000,00	€ 829,73	€ 1.000,00
Portokosten	Postzegels vzw-werking, …	€ 1.000,00	€ 219,40	€ 1.000,00
Verzekeringen	Diverse polissen Ethias: bestuurdersaansprakelijkheid, BA, lichamelijke ongevallen, brandverzekering	€ 1.000,00	€ 1.079,81	€ 1.000,00
Onkostenverg. bestuurders	Onkostenvergoeding bestuurders voor bijwonen raad van bestuur indien geen vergoeding werkgever	€ 600,00	€ 586,05	€ 800,00
Vergaderingen & recepties	Kosten voor huur zaal of dranken vergaderingen en recepties regiowerking	€ 1.500,00	€ 2.783,06	€ 2.500,00
Hostingskosten	Hostingskosten apps en websites	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.000,00
Promotie		**€ 119.500,00**	**€ 100.488,39**	**€ 77.500,00**
Marktpositionering	Overheidsopdracht voor onderzoek naar een nieuwe marktpositionering VA	€ 0,00	€ 0,00	€ 30.250,00
Regiopocket	Toeristische gids met regionaal aanbod.. Praktisch instrument op 25.000ex.	€ 22.500,00	€ 21.405,64	€ 20.000,00
Campagne WNW	2de jaar campagne 'Het Wandelwalhalla' ism TOV	€ 42.500,00	€ 42.529,95	€ 0,00
Promotie wandelen & SF	Online promotie wandelen (verderzetten wandelwalhalla) en sportief fietsen	€ 5.000,00	€ 4.814,72	€ 19.750,00
Rondetoerisme	Acties voor doelgroep sportieve fietser ism TOV, CRVV, …	€ 10.000,00	€ 2.351,18	€ 0,00
Jaarthema's steden	Adriaan Brouwer, 450j Egmont, 950j Stadskeure G'bergen, infok. Ronse	€ 20.000,00	€ 20.000,90	€ 0,00
Publiciteit	Diverse publicitaire acties (Plan bier, Kasteel Leeuwergem, Denderland, …)	€ 5.000,00	€ 219,10	€ 5.000,00
Beurzen	Inrichten en inhuren standruimte op beurzen	€ 10.000,00	€ 8.355,70	€ 0,00
Pers & PR	'Free publicity' in pers en publicaties derden.	€ 2.500,00	€ 705,20	€ 2.500,00
Fotosessie	Aanvullen van beeldbank met actueel en eigentijds fotomateriaal.	€ 2.000,00	€ 106,00	€ 0,00
Productontwikkeling		**€ 60.000,00**	**€ 46.921,12**	**€ 43.400,00**
Digitaal wandelportaal	Ontwikkeling digitaal wandelportaal voor lokale wandelroutes gemeenten	€ 30.000,00	€ 34.938,75	€ 0,00
Wandelonthaal - infra	Acties info- en onthaalpunten ikv samenwerkingsproject leader VA+Pajot	€ 5.000,00	€ 0,00	€ 15.000,00
Landschapsbeleving VA	Acties op vlak van infrastructuur en promotie langs wandelproducten	€ 22.500,00	€ 9.296,37	€ 18.500,00
Streekfonds VA	Communicatie en sensibilisatie ikv streekfonds	€ 2.500,00	€ 2.686,00	€ 1.400,00
Leaderproject Leeuwergem	Communicatieacties rond kastelen en bouwkundig erfgoed in de VA	€ 0,00	€ 0,00	€ 3.500,00
Projectwerking	Budget voor samenwerking met erfgoedproject 'Eva kleurt de VA'	€ 0,00	€ 0,00	€ 5.000,00
Regiowerking		**€ 12.500,00**	**€ 9.026,19**	**€ 27.500,00**
Samenwerkingsproject T.O.	Diverse netwerk-, ontmoetings- en vormingsmomenten ikv project	€ 7.500,00	€ 5.682,40	€ 10.000,00
Sectorwerking	Diverse netwerk-, ontmoetings- en vormingsmoment	€ 5.000,00	€ 3.343,79	€ 17.500,00
Financiële opbrengsten		**€ 50,00**	**€ 63,36**	**€ 50,00**
Beheerskosten	Bank- en beheerskosten	€ 50,00	€ 63,36	€ 50,00
Saldo (+/-uitgaven)		**(€ 60.346,00)**	**(€ 37.008,85)**	**(€ 10.371,00)**

Reserves		Raming 2018	Reëel bedrag dd.	Raming 2019
Begin jaar		€ 115.211,54	€ 115.211,54	€ 78.202,69
Einde jaar		€ 54.865,54	€ 78.202,69	€ 67.831,69